

УДК 330.46/47

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/263-265

Надія ФІСУНЕНКО

завідувач кафедри аналітичної
економіки та менеджменту
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат економічних наук

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРЕДУМОВИ ЗАХИСТУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ВПЛИВУ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Трансформаційні процеси в економіках держав світу зумовлюють необхідність моніторингу й постійного вдосконалення механізмів захисту економічних систем в умовах впливу цифрових трансформаційних процесів. Мультиплікаційні ефекти від впливу трансформаційних процесів зумовлюють функціонування як потенційних переваг в сфері формування стратегії захисту національної економіки, так і загроз сталому економічному розвитку на світовій арені, ускладнення процесів євроінтеграційних перетворень та інноваційного забезпечення. У зв'язку з цим питання забезпечення високого рівня захисту національної економіки в умовах цифрової трансформації є актуальним та першочерговим. Перманентна трансформація факторів зовнішнього впливу та ускладнена економічна ситуація за рахунок факторів внутрішнього впливу зумовлюють необхідність комплексної аналітики аспектів формування стратегії захисту економіки та виокремлення перспектив. Визначення та кластеризація аналітичних аспектів означеної проблематики, з урахуванням позиції використання єдиного методологічного підходу, обумовлює потенційні можливості для нагального вирішення означених проблем на макроекономічному рівні.

Цифрові трансформації впливають на усі аспекти економічних перетворень, зумовлюючи потребу трансформаційних зрушень в аспектах формування комплексної стратегії захисту національної економіки. У контексті означеного напрямку відповідна інтеграція цифрових трансформаційних процесів створює умови для фундаментальних змін на макроекономічному рівні, а саме:

- 1) розширення аспектів становлення та спектра розвитку інноватики бізнес-процесів на макроекономічному рівні;
- 2) формування та використання механізмів прогресивного розвитку системи цифрових трансформаційних зрушень при використанні стратегії захисту національної економіки;
- 3) збільшення долі автоматизації та/або роботизації бізнес-процесів за рахунок розвитку системи цифрових трансформаційних зрушень;
- 4) інноватика бізнес-рівня макроекономічного рівня за рахунок використання механізмів прогресивного розвитку стратегії захисту національної економіки.

Враховуючи всеохоплюючий характер трансформаційних процесів на макроекономічному рівні в аспекті формування відповідної стратегії, видозмінюється методичний підхід до оцінювання рівня захисту національної економіки в умовах цифрової трансформації. Таким чином, означений методичний підхід формується під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, охоплюючи наступні складові елементи:

- 1) вибір, систематизація та проведення критичного аналізу аналітичних показників формування стратегії захисту національної економіки в умовах цифрової трансформації;
- 2) проведення комплексного аналізу обраних аналітичних показників з метою визначення окремих інтегральних показників оцінки рівня захисту національної економіки в умовах цифрових трансформаційних процесів;
- 3) обрання методу побудови та проведення комплексного аналізу інтегральних даних оцінки рівня захисту національної економіки;
- 4) проведення залежно від отриманих результатів кластеризації комплексного аналізу інтегральних даних оцінки рівня захисту національної економіки;
- 5) аналіз оцінки рівня захисту національної економіки порівняно з іншими державами світу.

Застосування означеного методичного підходу щодо оцінювання рівня захисту національної економіки в умовах цифрової трансформації створює передумови для прогресивного розвитку економіки держави з урахуванням глобалізаційних зрушень у всіх сферах на світовій арені. Таким чином, головною метою запровадження та активізації цифрових трансформаційних процесів на макроекономічному рівні є не лише удосконалення існуючих секторів національної економіки, а й створення інноваційних напрямів розвитку бізнес-процесів із використанням сучасних технічних та технологічних можливостей.

Євроінтеграційні процеси в національній економіці свідчать про необхідність запровадження цифрових трансформаційних змін з метою підвищення рівня конкурентоспроможності економіки та забезпечення високих рейтингових позицій держави. З урахуванням глобалізаційних процесів принципово змінюються акценти в економічному середовищі держави, ґрунтуючись не на кількості чи якості відповідних товарів або послуг, а на можливості отримання доступу до них у будь-який час та за будь-яких обставин. Відповідна зміна акцентів в економічному середовищі супроводжується прогресивністю, інноватикою, актуалізацією трансформаційних процесів, формуючи нову економіку – «економіку на вимогу». Дане трактування використовується вітчизняними вченими у контексті розуміння зміни акцентів становлення та розвитку економічного середовища держави з урахуванням необхідності швидкого прийняття управлінських рішень та виваженого реагування на зміни умов функціонування економічних систем.

Експлікація критеріїв ранжування держав за рейтинговими позиціями відповідно до рівня розвитку цифрових трансформаційних процесів стає показником забезпечення високих рейтингових позицій на світовій арені, показником можливостей забезпечення інноватики та сталого прогресивного економічного розвитку у довгостроковій перспективі.

Крім того, захист економічних систем в умовах впливу цифрових трансформаційних процесів потребує моніторингу складових елементів з метою забезпечення сталого прогресивного економічного розвитку в умовах глобалізаційних зрушень. За рахунок невинного формування цифрових трансформацій основним суб'єктом міжнародних відносин на світовій арені стає держава, а основною передумовою прогресивних трансформаційних зрушень – забезпечення високого рівня захисту її економіки. З огляду на необхідність забезпечення високого рівня захисту національної економічної системи в умовах цифрової трансформації необхідним стає моніторинг потенційних загроз зовнішнього та внутрішнього середовищ, їх детальне вивчення, класифікація, аналіз та оцінка проблемним аспектів, які потребують прийняття швидких управлінських рішень. Ґрунтуючись на наукових дослідженнях закордонних та вітчизняних вчених в контексті означеної проблематики [1; 2], виокремимо та сформуємо узагальнений перелік основних загроз забезпечення високого рівня захисту національної економіки в контексті становлення та розвитку цифрових трансформаційних процесів:

- 1) суттєве зниження частки цифрових трансформаційних процесів у валовому внутрішньому продукті України;
- 2) зниження показників технічного та технологічного потенціалу за рахунок зменшення обсягу інвестиційного капіталу;
- 3) послаблення важелів впливу в системі державного регулювання трансформаційних процесів в сфері інформаційно-комунікаційних технологій;
- 4) відсутність чіткого правового регулювання в аспекті формування безпечного інвестиційного середовища для потенційних закордонних та вітчизняних інвесторів з метою реалізації довгострокових проєктів в сфері цифрових трансформаційних процесів;
- 5) створення та функціонування комплексного механізму запобігання кризам в контексті забезпечення цифрових трансформаційних процесів на макроекономічному рівні;
- 6) забезпечення функціонування важелів впливу на зниження рівня залежності національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків в сфері цифрових трансформацій та ін.

Таким чином, нівелювання означених загроз забезпеченню високого рівня захисту економіки держави в контексті становлення та розвитку цифрових трансформацій формує можливості для прогресивного економічного розвитку, забезпечення високого рівня конкурентоспроможності держави, її високих рейтингових позицій за оцінками міжнародних агентств та асоціацій. Захист національної економіки зумовлює необхідність визначення ступеня впливу загроз зовнішнього та внутрішнього середовищ та оцінки рівня їхнього впливу на прогресивний сталий розвиток економічних систем. Деструктивний вплив означених видів загроз формує необхідність використання комплексного підходу до оцінки

ступеня реалізації цифрових трансформаційних процесів. Отже, враховуючи багатоаспектність та різновекторність глобалізаційних зрушень в контексті цифрових трансформаційних процесів, визначення ступеня впливу зовнішніх та внутрішніх реальних та потенційних загроз на систему захисту національної економіки є необхідною умовою трансформаційних модифікацій на макроекономічному рівні.

1. Піщуліна О. І. Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти : доповідь. Київ : Центр Разумкова ; Видавництво «Заповіт», 2020. 274 с. URL : https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf.

2. Любохинець Л. С., Шпуляр Є. М. Цифрова трансформація національної економіки: сучасний стан та тренди майбутнього. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. Вип. 4. С. 213–128.

УДК 331.57:336.233:338.246.8

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/265-267

Людмила ФЕДОРЮК

викладач кафедри економічної
безпеки та фінансових розслідувань
Національної академії
внутрішніх справ

ДЕРЖАВНЕ СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ ЯК ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблема безробіття є однією з головних серед глобальних проблем сьогодення. Ситуація на сучасному ринку праці відображає демографічні, економічні та соціальні процеси, що впливають на стан економічної безпеки України в умовах воєнного стану.

Безробіття – соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування [1].

Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття створюється для управління страхуванням на випадок безробіття, провадження збору та акумуляції страхових внесків, контролю за використанням коштів, виплати забезпечення та надання соціальних послуг. Фонд є цільовим централізованим страховим фондом, некомерційною самоврядною організацією. Держава є гарантом забезпечення застрахованих осіб та надання їм відповідних соціальних послуг цим фондом [2]. Діяльність фонду регулюється Основами законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 02.03.2000 р. [3].

Війна призвела до переміщення жителів з території, близьких до лінії фронту, де відбуваються військові дії, до більш безпечних місць. Частина з них виїхали в інші регіони України або навіть за кордон. В умовах цифровізації сучасного суспільства дистанційна робота стала варіантом вирішення нагальних проблем для багатьох шукачів роботи.

На сьогодні в Україні спостерігається брак кваліфікованих працівників, зокрема в галузях, де необхідна спеціалізована освіта та досвід (наприклад, медицина, освіта). Ситуація, що склалася, являє собою серйозну проблему, що впливає на різні напрями та економічну безпеку країни, а також може призвести до збільшення безробіття серед молоді та молодих спеціалістів.

Протягом року в умовах війни, що триває на території України, служба зайнятості продовжувала працювати для українців. Діяльність служби зайнятості здійснювалася, зокрема, шляхом реалізації низки урядових ініціатив, спрямованих на підтримку безробітних та роботодавців, а також шляхом надання вже традиційних послуг: з працевлаштування, професійного навчання, надання ваучера, організації громадських, суспільно корисних та інших робіт тимчасового характеру.

Таким чином, існує ряд заходів щодо мінімізації негативних наслідків впливу війни на збалансування попиту й пропозиції на ринку праці України. Насамперед це стосується підвищення ефективності державної політики зайнятості в напрямі розвитку бізнес-